

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 sierpnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Teresa Kalinka (spr.)
Sędziowie:	Grzegorz Tyrka del. Anna Capik-Pater
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 1 sierpnia 2019r. w Gliwicach

sprawy z powództwa P. H. (H.)

przeciwko Przedsiębiorstwu Handlowo-Uslugowemu (...) Spółce jawnej
w R.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 22 maja 2018 r. **sygn. akt** IV P 593/15

- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 14 969,58 zł (czternaście tysięcy dziewięćset sześćdziesiąt dziewięć złotych pięćdziesiąt osiem groszy) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia od dnia 14 października 2015 roku do dnia zapłaty, a w pozostałej części powództwo oddala;
- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego;
- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 3 w ten sposób, że nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zabrze kwotę 980 zł (dziewięćset osiemdziesiąt złotych) tytułem kosztów sądowych;
- w pozostałej części apelację oddala;
- zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1 101 zł (tysiąc sto jeden złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania w postępowaniu apelacyjnym.

(-) sędzia del. Anna Capik-Pater (-) sędzia SSO Teresa Kalinka (spr.) (-) sędzia Grzegorz Tyrka

Sygn. akt VIII Pa 131/18

UZASADNIENIE

Powód P. H. wniósł o zasądzenie od Przedsiębiorstwa Handlowo – Usługowego (...) spółki jawnej w R. kwoty 49 716,60 zł, tytułem należnych ryczałtów za nocleg w podróży służbowych za okres od dnia 01 kwietnia 2012r. do dnia 22 sierpnia 2014r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w wysokości odsetek ustawowych od dnia wniesienia pozwu oraz o zasądzenie kosztów procesu w tym zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podał, że był zatrudniony u pozwanego w okresie od dnia 08 czerwca 2008r. do dnia 22 sierpnia 2014r. na stanowisku kierowcy samochodu TIR na trasach międzynarodowych. W trakcie podróży służbowych pozwany nie zapewniał mu bezpłatnego noclegu, w związku, z czym zmuszony był do korzystania z leżanki znajdującej się w kabinie ciężarówki, nie miał również zapewnionego dostępu do urządzeń higieniczno – sanitarnych. Wskazał, że pozwany nakazywał kierowcom postój na parkingach bezpłatnych, na których zaplecze sanitarne bądź nie istniało bądź korzystanie z niego było odpłatne oraz że w czasie przeznaczonym na odpoczynek cały czas był odpowiedzialny za powierzony pojazd oraz towar. Według powoda pozwany nie wypłacał pracownikom ryczałtu za nocleg ani na terenie kraju ani poza jego granicami, dlatego przysługuje mu prawo do domagania się zwrotu kosztów noclegu lub prawo domagania się zapłaty ryczałtu za nocleg. Wysokość należnego mu ryczałtu wynosi 25% limitu wskazanego w podróży służbowych pracowników sfery budżetowej, bowiem pozwany nie wskazał na wprowadzenie innych stawek ryczałtu za nocleg i zasad jego ustalania.

W odpowiedzi na pozew pozwany Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe (...) spółka jawna w R. wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W czasie zatrudnienia powoda obowiązywał Regulamin pracy z dnia 01 czerwca 2004r., zmieniony aneksami. Wskazał, że na mocy Regulaminu pracy pracownikom (kierowcom) będącym w podróży służbowej jest wypłacana rekompensata poniesionych wydatków. Przez rekompensatę rozumiano zwrot wszystkich kosztów związanych z podróżą służbową. Rekompensata była wypłacana za każdy dzień podróży służbowej w kraju lub poza granicami Polski (wg średniego kursu NBP na jeden dzień przed zakończeniem delegacji). Postanowienia te modyfikowane były aneksami w wyniku czego pracownikom przysługiwało 36 euro za dzień, później 42 euro.. Podał, że wypłacił powodowi tytułem należności za podróże służbowe kwotę 232.982,72 zł. Na kwotę tę składały się 21.904,97 zł z tytułu diet i ryczałtów za noclegi, 55376,67 zł z tytułu poniesionych przez powoda kosztów podróży służbowych, w roku 2013, 31.162,91 zł z tytułu diet oraz ryczałtów za nocleg, 71.021,58 zł tytułem zwrotu poniesionych przez powoda kosztów podróży służbowych, w roku 2014, 18.447,33 zł z tytułu diet oraz ryczałtów za nocleg i 31.194,72 zł tytułem zwrotu poniesionych przez powoda kosztów podróży służbowych. Wyjaśnił, że po każdej podróży służbowej powód przedkładał mu „rachunek kosztów podróży” załączając rachunki za poniesione przez niego wydatki i to na podstawie tego dokumentu zwracał udokumentowane przez powoda koszty podróży służbowej, a ponadto wypłacał mu dietę oraz ryczałt za noclegi. Fakt ten był każdorazowo potwierdzany przez powoda podpisem na wspomnianym dokumencie. Przewidziany w Regulaminie pracy zwrot kosztów pełnił funkcję zarówno zwrotu kosztów żywienia jak i funkcję zwrotu innych kosztów w tym nieudokumentowanych kosztów noclegu. Jego zdaniem w niniejszej sprawie z uwagi na regulacje wewnątrzzakładowe nie mają zastosowania przepisy rozporządzeń Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju oraz późniejsze regulacje z dnia 29 stycznia 2013r\

Według pozwanego powołującego się na poglądy doktryny i orzecznictwo powodowi nie należy się ryczałt za nocleg, bowiem zapewnił mu możliwość noclegu w kabinie wyposażonej w łóżko.

Wyrokiem z dnia 22 maja 2018 roku Sąd Rejonowy w Zabrzu zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 49.717,60 wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 8 maja 2015 r. i orzekł o kosztach procesu

Wyrok zapadł po ustaleniu następującego stanu faktycznego:

P. H. został zatrudniony w pozwanym Przedsiębiorstwie Handlowo – Usługowym (...) spółce jawnej w R. od dnia 08 czerwca 2009r. na podstawie umowy na czas nieokreślony, w pełnym wymiarze etatu, na stanowisku kierowcy samochodu TIR na trasach międzynarodowych. Zgodnie z zapisami umowy o pracę miał otrzymywać wynagrodzenie zasadnicze wysokości 1276 zł. oraz premię uznaniową. Aneksiem z dnia 31 grudnia 2011r. wynagrodzenie zasadnicze zwiększono do kwoty 1500 zł i ustalono zryczałtowane wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych i nocnych w kwocie 400 zł wprowadzono również równoważny czas pracy z miesięcznym okresem rozliczeniowym. Aneksiem z dnia 01 marca 2015r. kwotę wynagrodzenia zwiększono do 1750 zł. Ponadto ustalono zryczałtowane wynagrodzenie w kwocie 150 zł za pracę w godzinach nadliczbowych, 150 zł za pracę w godzinach nocnych, 150 zł za dyżur 100%. Powód wypowiedział umowę bez zachowania okresu wypowiedzenia z dniem 23 sierpnia 2014r.

Na podstawie nieformalnych uzgodnień powód i pozostali kierowcy pozwanego otrzymywali w gotówce tzw. „fracht”, czyli procent wartości zlecenia..Pozwany sporządził Regulamin pracy datowany na dzień 01 czerwca 2004r.. Zgodnie z jego postanowieniami pracownikom (kierowcom) będącym w podróży służbowej miała być wypłacana rekompensata poniesionych wydatków za każdy dzień podróży służbowej w kraju lub poza granicami Polski (wg średniego kursu NBP na jeden dzień przed zakończeniem delegacji). Pozwany sporządził również do Regulaminu pracy aneksy z dnia 16 sierpnia 2004r. oraz z dnia 15 grudnia 2005r. i 05 lutego 2013r. Zgodnie z postanowieniami aneksów pracownikom przyznano najpierw kwotę 44 USD na dzień, następnie 36 euro za dzień, a później 42 euro za dzień tytułem rekompensaty za wszystkie wydatki związane z podróżą służbową. Pozwany nie wypłacał kierowcom kwot wynikających z wyżej opisanych aktów wewnętrznych. Nie zapoznał powoda z treścią wyżej wymienionych dokumentów, odebrał od niego jedynie podpis mający formalnie potwierdzić takie zapoznanie. Pozwany nie zapoznawał pracowników z aneksami do Regulaminu pracy.

W okresie objętym żądaniem pozwu powód 478 razy nocował poza granicami kraju wyłącznie w kabinie ciężarówki.. Powód otrzymywał zaliczkę na poczet wydatków służbowych (opłaty za autostrady, parkingi, na paliwo). Powód i inni kierowcy nie dokonywali rozliczeń delegacji. Podpisywali druki, które czasami były wypełnione, a czasami nie. Powód i pozostali kierowcy nie otrzymali kwot, których odbiór kwitowali na drukach delegacji. Zdarzało się, że to pozwany A. O. podpisywał za powoda rozliczenia delegacji P. H. przysługiwało za okres od dnia 01 kwietnia 2012r. do dnia 22 sierpnia 2014r. 478 ryczałtów za noclegi o łącznej wartości 50.623,26 zł.

Sąd uznał, że pozwany nie zapoznał pracowników z aneksami do regulaminu pracy. Stwierdził, że postanowienia aneksów do regulaminu nie obowiązywały.

Z treści poleceń służbowych wyjazdu wynika, że stosowano w nich inne stawki niż te wynikające z aneksów np. 41, 48 i 52 euro

Dokonując ustaleń faktycznych w zakresie wysokości wynagrodzenia wypłaconego powodowi tytułem ryczałtów za nocleg Sąd odmówił wiary dokumentom – poleceniom służbowym jak k. 160 - 296 uznając, że nie potwierdzają one okoliczności, na które je zawniosowano. Pozwany wypłacał kierowcom procent od frachtu..

Wysokość kwoty należnej powodowi z tytułów ryczałtów za nocleg Sąd ustalił na podstawie opinii biegłego do spraw wynagrodzeń Biegły prawidłowo dokonał obliczenia kwoty ryczałtów za noclegi w okresie objętym żądaniem pozwu na podstawie § 9 ust 2 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku, w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, przy czym za okres przypadający po 01 marca 2013 roku według zasad określonych w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013r w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu z państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. Obliczenia ryczałtów na podstawie rozporządzenia było uzasadnione uznaniem braku obowiązywania u pozwanego regulacji wewnętrznych w tym zakresie.

Zdaniem Sądu I instancji roszczenie powoda zasługiwało na uwzględnienie.

W rozpoznawanej sprawie strony nie ustaliły ani w umowie o pracę, ani w zakładowych aktach prawa pracy uprawnienia do ryczałtu za nocleg w podróży służbowej oraz jego wysokości. Regulamin pracy z dnia 04 czerwca 2004r. z uwagi na ogólnikowość sformułowań – bez wskazania konkretnych kwot ryczałtu - nie pozwala stwierdzić, że doszło do uregulowania zasad przyznawania i wysokości ryczałtów. Z treścią aneksów do Regulaminu pracy ani powód ani pozostali kierownicy nie zostali zapoznani. W związku z powyższym Sąd podzielając pogląd wyrażony w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia z dnia 21 lutego 2017r. sygn. akt I PK 300/15, w którym Sąd ten stwierdził, że w sytuacji, gdy w regulacjach wewnętrzzakładowych nie uwzględniono kwestii ryczałtów za noclegi stosuje się przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, gdyż wyeliminowanie z porządku prawnego poprzez wyrok Trybunału Konstytucyjnego sygn. akt K 11/15 art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców nie tworzy luki prawnej, bowiem z art. 2 ust. 7 tej ustawy wynika, że kierowca jest w podróży służbowej, a immamentną cechą podróży służbowych są wydatki po stronie pracownika, które ostatecznie powinien zrekompensować pracodawca.

Oznacza to, że jeżeli decyzja pracodawcy powoduje powstanie dodatkowych kosztów po stronie pracownika, to obowiązkiem zatrudniającego jest ich zwrot. W tej sytuacji brak regulacji zasad zwrotu tych kosztów w ustawie o czasie pracy kierowców obliuguje (zgodnie art. 4 cytowanej ustawy stanowiącym, że w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy) do ich rekompensaty za pomocą art. 77⁵ §1 kp, a skoro § 3 tego przepisu stanowi, że w przypadku braku uregulowania kwestii ryczałtów stosuje się wymienione w § 2 rozporządzenia dotyczące zwrotu kosztów urzędnikom, to należy stosować właśnie te przepisy (W rozpoznawanej sprawie z uwagi na okresy objęte żądaniami pozwu są to rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej).

Potwierdzeniem linii orzeczniczej wyrażonej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia z dnia 21 lutego 2017r., stała się uchwała składu 7 sędziów z dnia 26 października 2017 r., sygn. akt III PZP 2/17. Wskazano w niej na kompensacyjną formę ryczałtu za nocleg oraz możliwość uregulowania ryczałtu na niższym poziomie niż w rozporządzeniu. Podkreślono również, że ustawa o czasie pracy kierowców definiując podróż służbową nie uformowała całkowicie niezależnej instytucji prawnej. Jednocześnie w przypadku braku regulacji wewnętrznych dotyczących ryczałtu za nocleg znajdują przepisy rozporządzenia, poprzez zastosowanie art. 77⁵§5 kodeksu pracy, który nakazuje stosować przepisy rozporządzeń dotyczące podróży służbowych pracowników strefy budżetowej, jedynie, gdy sprawa należności z tytułu podróży służbowych nie została uregulowana w regulaminie wynagradzania, umowie o pracę lub układzie zbiorowym pracy.

Mając powyższe na uwadze Sąd w pkt 1 wyroku zasądził na rzecz powoda wskazaną w pozwie kwotę ryczałtów O odsetkach ustawowych orzeczono na podstawie art. 481 kc w zw. z art. 300 kp naliczając je zgodnie z żądaniem powoda od dnia wniesienia pozwu.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 §1 kpc .

Pozwany zaskarżył wyrok w całości.

Zarzucono naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez :

-brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego w zakresie faktu i trybu zapoznawania pracowników pozwanego z obowiązującym regulaminem pracy i jego aneksami;

- nieprawidłowe przyjęcie, że pozwany nie wypłacił powodowi kwot należnych z tytułu podróży służbowych, mimo, że z opinii biegłego wynika, że powód otrzymał z kwotę 71 848, 63 zł , w tym 50623,26 zł z tytułu ryczałtów.;

- błędne przyjęcie, że u pozwanego nie obowiązywały uregulowania wewnętrzzakładowe dotyczące rozliczania podróży służbowych;

Zarzucono naruszenie prawa materialnego, a to :

- art. 77⁵ § 3 k.p. poprzez przyjęcie, że nie miał on zastosowania w niniejszej sprawie, mimo, że w § 19 Regulaminu wynagradzania obowiązującego u pozwanego postanowiono, iż pracownikowi będącemu w podróży służbowej wypłacana jest rekompensata rozumiana jako zwrot wszystkich kosztów związanych z podróżą służbową.;

-- art. 77⁵ § 1 k.p. poprzez błędną wykładnię polegającą na założeniu, że może on stanowić podstawę do zasądzenia ryczałtów za nocleg w sytuacji, gdy przepis ten nie zawiera delegacji na stosowania rozporządzenia wykonawczego (...) , gdzie określone są stawki ryczałtu i pominięciu treści wyroku TK z dnia 24 listopada 2016 roku w sprawie K11/15, w którym uznano przepisy regulujące wypłatę ryczałtów zostały uznane za niekonstytucyjne.;

- uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 26 października 2017 roku w sprawie III PZP 2/17 poprzez błędną jej interpretację polegającą na zignorowaniu faktu, że w Regulaminie pracy pozwanego mowa jest o wszystkich kosztach związanych z podróżą służbową;

- art. 190 ust. 1 Konstytucji poprzez zignorowanie i brak zastosowania wyroku TK z dnia 24 listopada 2016 roku w sprawie K 11/15 i oparcie rozstrzygnięcia na podstawie przepisów, które nie dotyczą wypłaty ryczałtów.

Pozwany wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości, o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego, względnie o uchylenie wyroku do ponownego rozpoznania i przekazanie sprawy Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu apelacji podkreślił, że powód złożył podpis potwierdzający zapoznanie się z Regulaminem pracy. Musiał być świadomy, że otrzymuje wszystkie należności związane z podróżą służbową., w tym ryczałty za noclegi. Aneksy do regulaminu dotyczyły jedynie wysokości dziennej rekompensat., a jest w nich mowa o „ryczałtach za nocleg”. Nawet w sytuacji, gdyby powód nie został zapoznany z treścią aneksów, to musiał zauważyć zmianę wysokości wynagrodzenia wynikającą ze zmiany dziennej stawki rekompensaty.

Sąd ocenił opinię biegłego uznając ją za wyczerpującą i przekonującą, a pominął ustalenia , z których wynika, że biegły ustalając wysokość otrzymanych świadczeń z tytułu podróży służbowej uwzględnił ryczałt noclegowy w pełnej wysokości i ustalił, że powodowi przysługiwałaby ewentualnie do wypłaty kwota 23188,64 zł.

Pozwany przytoczył wyroki SN, na potwierdzenie stanowiska, że bez znaczenia pozostaje jakiego określenia użyje pracodawca w aktach wewnętrzzakładowych określając należności z tytułu podróży służbowej. Skoro w regulaminie jest mowa o „wszystkich poniesionych kosztach podróży służbowej”, to pojęcie to dotyczy także ryczałtu za nocleg.

Zdaniem pozwanego w niniejszej sprawie winien mieć zastosowanie art. art. 77⁵ § 3 k.p., z uwagi na uregulowanie wypłat należności z tytułu podróży służbowych w Regulaminie Pracy i aneksach do niego.

Nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu i instancji, że wyeliminowanie art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców „ w związku i w zakresie” określonym w sentencji orzeczenia nie tworzy luki prawnej. Art. 2 ust. 7 tej ustawy zawiera jedynie legalną definicję podróży służbowej i nie zawiera jakiegokolwiek delegacji do stosowania rozporządzenia (...) regulującego zasady wypłat należności z tytułu podróży służbowej.

Art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców w zakresie nieuregulowanym odsyła do przepisów Kodeksu pracy, kwestia należności z tytułu podróży służbowej została uregulowana w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, który został uznany za niekonstytucyjny. Zdaniem pozwanego usunięcie z porządku prawnego niekonstytucyjnego przepisu nie uprawnia do stosowania art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców. Przytoczył obszerny wywód w zakresie interpretacji treści wyroku TK Z dnia 24 listopada 2016 roku w powiązaniu z art. 77⁵ k.p. Zdaniem pozwanego nie można na podstawie art. 77⁵ § 2,3, i 5 k.p. orzekać o zasadności żądania w zakresie ryczałtów za nocleg, bowiem TK stwierdził, że przepisy te w tym zakresie są niekonstytucyjne. Ponadto TK wyraził jednoznaczne stanowisko o niedopuszczalności oraz niekonstytucyjności uregulowań rangi rozporządzenia bez upoważnienia wypływającego z aktu rangi ustawowej. Skoro TK orzekł o niekonstytucyjności art. 77⁵ § 2 k.p., to derogował uregulowanie stanowiące źródło delegacji do rozporządzenia (...), określającego wysokość oraz warunki wypłaty świadczeń z tytułu podróży służbowej. Przytoczył treść art. 92 Konstytucji RP. Uznanie, że brak istnienia w przepisie art. 77⁵ § 1 k.p. delegacji do stosowania rozporządzenia wykonawczego nie jest przeszkodą w jego stosowaniu i zasądzaniu na jego podstawie ryczałtów noclegowych stanowi odejście od podstawowych zasad stosowania interpretacji obowiązującego prawa z przepisami Konstytucji.

Pozwany zakwestionował również rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w zakresie kosztów zastępstwa procesowego, ponieważ nie zgodził się z argumentacją, iż podstawą przyjęcia wyższej stawki było wyjaśnianie w pismach procesowych istotnych zagadnień dotyczących ryczałtu za noclegi.

Powód wniósł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uznał wszelkie zarzuty podniesione w apelacji za bezzasadne. Przytoczył treść art. 77⁵ § 3 k.p. i wskazał, że w przypadku braku uregulowania w umowie o pracę, w regulaminie wynagradzania lub układzie zbiorowym pracy warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowych zastosowanie znajdują zasady ogólne – to jest właściwe rozporządzenia. Pozwany nie skorzystał ze swoich kompetencji do uregulowania należności przysługujących kierowcom z tytułu odbywania przez nich podróży służbowych. Zdaniem powoda pozwany nie wprowadził w życie regulaminu wynagradzania. Gdyby przyjął, że regulamin wszedł w życie, to zapisy pozostają puste, ponieważ wspominają jedynie o rekompensacie, a nie określa w jakiej formie ta rekompensata miałaby być ustalana przez pracodawcę. Skoro wysokość rekompensat została ustalana w aneksach do regulaminu, to wprowadzanie tych aneksów winno następować w taki sam sposób, jak regulamin. Jeżeli informacje te nie były w sposób poprawny udzielane pracownikom, to zastosowanie miały zasady ustalone w rozporządzeniach wykonawczych.

Zdaniem powoda TK w wyroku z dnia 24 listopada 2016 roku nie zanegował prawa kierowcy do zwrotu kosztów noclegu w postaci ryczałtu za nocleg w podróży służbowych. Przytoczył obszernie uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 26 października 2017 roku wydanej w sprawie III PZP 2/17. I powołał wyrok SN z dnia 21 lutego 2017 roku w sprawie I PK 300/15, że wyeliminowanie art. 21a z ustawy o czasie pracy kierowców nie spowodowało powstania luki prawnej, ponieważ poprzez art. 2 ust. 7 tej ustawy można stosować art. 77⁵ § 1 k.p., albo przez art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców stosować przepisy Kodeksu pracy. Art. 77⁵ § 1 k.p. ma charakter powszechnie obowiązujący.

Sąd II instancji zważył, co następuje:

W obecnym stanie prawnym pozostały przepisy o podróży służbowej, tj art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz.U. 2019 poz. 1412) oraz art. 77⁵ § 1 k.p. Do kierowców zatrudnionych w transporcie międzynarodowym mogą zatem mieć zastosowanie przepisy powszechnie obowiązujące, regulujące należności pracowników z tytułu podróży służbowych, jeżeli należności te nie zostały uregulowane w aktach prawa wewnętrznego albo umowie o pracę.

Zgodnie z art. 2 pkt 7 tej ustawy podróż służbowa oznacza każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu na polecenie pracodawcy: a) przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a lub; b) wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego.

Natomiast po myśli art. 77⁵ § 1 k.p. pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową. Natomiast § 2 stanowi, że minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Rozporządzenie powinno w szczególności określać wysokość diet, z uwzględnieniem czasu trwania podróży, a w przypadku podróży poza granicami kraju - walutę, w jakiej będzie ustalana dieta i limit na nocleg w poszczególnych państwach, a także warunki zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków.

Zgodnie z art. 77⁵ § 3 k.p. warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania; zaś § 4 stanowi, że postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w § 2;

natomiast § 5 stanowi, że w przypadku gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2.

Norma prawna zawarta w art. 77⁵ k.p. wskazuje, że w odniesieniu do pracowników zatrudnionych w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej zastosowanie mają przepisy rozporządzeń ministra właściwego do spraw pracy, określające wysokość oraz warunki ustalania należności przysługującej pracownikowi z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Natomiast, jeżeli pracodawca nie należy do kategorii podmiotów publicznej (państwowej lub samorządowej) sfery budżetowej, warunki wypłacania jego pracownikom należności z tytułu podróży służbowej powinny być określone w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, z tym że określenie ich w umowie o pracę może nastąpić tylko wtedy, gdy pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania. Odmierna regulacja dotycząca pracodawców niebędących państwowymi lub samorządowymi jednostkami sfery budżetowej oznacza, że mogą oni uregulować należności pracowników na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową zarówno w sposób korzystniejszy, jak i mniej korzystny dla pracowników od tego, jaki wynika z odpowiedniego rozporządzenia ministra właściwego do spraw pracy. Od zasady, że pracodawca spoza kręgu podmiotów publicznej sfery budżetowej może przy kształtowaniu (w regulaminie wynagradzania) lub współkształtowaniu (w układzie zbiorowym pracy, w umowie o pracę) należności z tytułu podróży służbowych nie kierować się regulacjami rozporządzenia ministra właściwego do spraw pracy i w związku z tym może wprowadzać rozwiązania zarówno korzystniejsze, jak i mniej korzystne dla pracowników, przewidziany jest jeden wyjątek. Mianowicie, postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika publicznej sfery budżetowej w stosownym rozporządzeniu ministra właściwego do spraw pracy. Oznacza to, że należności z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (diety) przyjęte u prywatnego pracodawcy nie mogą być niższe niż ustalone w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw pracy. Nadto, dieta z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju przyjęta w regulaminie wynagradzania obowiązującym u prywatnego pracodawcy może być równa diecie z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju ustalonej w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw pracy dla pracowników zatrudnionych w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej – wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 stycznia 2007 roku,

w sprawie III PK 90/06, opublikowany w OSNP z 2008 roku, Nr 11-12, poz.155; z dnia 14 maja 2012 roku, w sprawie II PK 230/11, opublikowany w LEX nr 1216860.

Dalej Sąd Okręgowy podnosi za Sądem Najwyższym, iż obowiązkiem pracodawców zatrudniających kierowców w transporcie międzynarodowym jest zapewnienie pracownikowi bezpłatnego noclegu umożliwiającego odpowiednią regenerację sił, przy czym warunkiem tego nie spełnia miejsce do spania w kabinie pojazdu (nawet, gdy ma ono wysoki standard).

Kierowcy-pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu według zasad ustalonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., chyba że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone według art. 77⁵ § 3 k.p. (w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania) (vide - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2014r., sygn. akt I PK 7/14, LEX nr 1515145).

Część zarzutów apelacji okazała się uzasadniona.

Sąd pierwszej instancji poczynił ustalenia odnośnie stanu faktycznego, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, ale przekroczył granice swobodnej oceny dowodów, co doprowadziło do naruszenia reguł zawartych w art. 233 § 1 k.p.c.

Istota sporu w niniejszej sprawie dotyczy ustalenia, czy u pozwanego obowiązywał w spornym okresie regulamin wynagradzania, a więc, czy podstawą żądania winien być art. 77⁵ § 5 w związku z § 2 k.p., czy 77⁵ § 3 k.p..

Zdaniem Sądu II instancji słuszny był zarzut braku wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego w zakresie faktu i trybu zapoznawania pracowników pozwanego z obowiązującym regulaminem pracy i jego aneksami.

Powód twierdził, że regulamin nie został wprowadzony. Sąd Rejonowy podzielił to stanowisko.

Zgodnie z art. 104³ § 1.k.p. w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie regulamin pracy wchodził w życie po upływie 2 tygodni od dnia podania go do wiadomości pracowników, w sposób przyjęty u danego pracodawcy. Regulamin pracy nosi datę 4 czerwca 2004 roku, a więc w dacie przyjęcia powoda do pracy obowiązywał już wraz z aneksem z dnia 15 listopada 2005 roku. Czy innym jest wprowadzenie w życie regulaminu wynagradzania, a czym innym zapoznanie pracownika z jego treścią. Skoro w dniu podjęcia pracy powód potwierdził zapoznanie się z treścią regulaminu pracy, to Sąd Okręgowy uznał że został on wprowadzony ,a powód został z nim zapoznany. Za prawdziwe należy uznać twierdzenie powoda, że nie został zapoznany z aneksem z dnia 5 lutego 2013 roku, co stanowiło naruszenie art. 104³ § 2 .k.p, ale ta okoliczność pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ pozwany nie kwestionuje wprowadzenia tego aneksu. a ten zawiera korzystniejsze dla powoda stawki rekompensat. Należy podkreślić, że pracodawca nie musiał wypowiedzieć powodowi warunków pracy i płacy w tym zakresie.

Przyjmując, że u pozwanego obowiązywał regulamin pracy bezsporne jest, że należności z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (diety) nie były niższe niż ustalone w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw pracy art. 77⁵§4 k.p..

Obowiązujące u strony pozwanej regulacje wewnątrzzakładowe przewidywały, że pracownikom zatrudnionym na stanowisku kierowcy będącym w podróży służbowej wypłacana jest rekompensata poniesionych wydatków. Przez rekompensatę rozumie się zwrot wszystkich kosztów związanych z podróżą służbową. (§ 19 pkt 4 regulaminu pracy). W punktach następnych pracodawca wyjaśnił, że prawo do rekompensaty przysługuje na podstawie przedstawionych rachunków, a w przypadku ich braku - za każdy dzień podróży według średniego kursu NBP. Tak dokonywano rozliczeń na drukach wyjazdów służbowych .

Sąd Rejonowy przyjął że w okresie objętym sporem u pozwanego brak było regulacji dotyczących rozliczania kosztów noclegu, ponieważ powód jedynie potwierdził zaznajomienie się z treścią regulaminu wynagrodzenia. Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że powód podpisał dokument potwierdzający zapoznanie się z regulaminem pracy

(k. 101 a.s.). Jest to oświadczenie woli potwierdzające ten fakt. Powód nie wykazał, że istniały w dacie złożenia podpisu i w okresie kilkuletniego zatrudnienia, jakiegokolwiek przeszkody uniemożliwiającej zapoznanie się z treścią regulaminu, w związku z czym nie można uznać, że to wewnętrzzakładowe unormowanie nie zostało wprowadzone i nie stanowiło podstawy żądania rekompensat.

Nie bez znaczenia pozostaje okoliczność, że powód w piśmie procesowym z dnia 12 lutego 2018 roku sprecyzował żądanie pozwu domagając się alternatywnie zasądzenia rekompensaty na podstawie § 19 pkt 4 regulaminu pracy. (k. 741 a.s.), mimo, że jego zdaniem, regulamin nie został wprowadzony.

Zdaniem Sądu Okręgowego, należało uznać, że podstawą ustalenia wynagrodzenia za podróże służbowe powinien być regulamin pracy z dnia 1 czerwca 2004 roku wraz z aneksami, które określały wysokość dziennej rekompensaty.

Bezsporne między stronami było, że powód oprócz wynagrodzenia wynikającego z umowy o pracę otrzymywał dodatkowe wynagrodzenie. Twierdził, że umówił się pracodawcą, iż jest to frachtowe tj. procent od wartości przewozu. Zdaniem Sądu ta okoliczność nie została wykazana. Z zeznań świadków wynika, że kierowcy nie znają wartości przewozu i na tej podstawie nie można ustalić wysokości należnego wynagrodzenia.

Frachtowe stanowi część wynagrodzenia - formę premii, a ta jest podstawą obliczenia podatku dochodowego i składek na ubezpieczenia społeczne. Powód w latach 2013-2015 otrzymał ponad 230 000 złotych zwrotu kosztów podróży służbowych, w tym ponad 93000 złotych diet i ryczałtów bez obciążeń publicznoprawnych. Aneksy do regulaminu wynagradzania były zawierane w datach, kiedy ulegały zmianie wysokości diet w czasie podróży zagranicznej. Ostatnia wprowadzona została od dnia 1 marca 2013 roku w rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U 2013 poz. 167) Również u pozwanego zwiększono wysokość diety od 1 marca 2013 roku. Okoliczność ta świadczy pośrednio o tym, że przy rozliczaniu podróży służbowych uwzględniono treść § 19 regulaminu pracy.

Strony akceptowały taki sposób rozliczenia podróży służbowej. W związku z tym Sąd II instancji przyjął, że wyliczone należności należało zaliczyć jako rekompensatę przewidzianą w regulaminie pracy, która winna być ustalona na podstawie aneksów do regulaminu wynagrodzenia.

Pozwany wyliczył różnicę pomiędzy rekompensatą z § 19 pkt 4 regulaminu wynagradzania, a wypłaconymi należnościami na podstawie rozliczeń wyjazdów służbowych. (k. 826 a.s). Z wyliczeń wynika, że powód winien otrzymać dodatkowo 14969,58 zł. W związku z tym na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zaskarżony wyrok zmieniono w punkcie 1 poprzez zasądzenie należności wynikającej z regulaminu pracy, oddalając powództwo w pozostałej części. O odsetkach ustawowych orzeczono na podstawie art. 481 kc w zw. z art. 300 kp.

Z uwagi na to, że ustalono, iż podstawą uwzględniania powództwa i zmiany wyroku jest art. 77⁵ § 3 k.p., to zarzuty apelacji dotyczące naruszenia art. 77⁵ § 5 i 1 k.p. oraz przepisów Konstytucji stały się bezprzedmiotowe.

Apelację w pozostałej części oddalono na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. w związku z § 6 pkt 5 i § 11 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu. Powód wygrał sprawę w 30% , a więc winien zapłacić pozwanemu kwotę 720 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego. W punkcie 3 zmieniono wyrok w zakresie kosztów procesu (30 % opłaty od pozwu i kosztów opinii biegłego). W punkcie 4 orzeczono o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 100 k.p.c. w związku z §2 pkt 5 i § 9 ust. 1

pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U 2018 poz. 265) . - 30 zł opłaty od apelacji oraz 70 % kosztów zastępstwa procesowego.

(-) sędzia del. Anna Capik-Pater (-) sędzia SSO Teresa Kalinka (spr.) (-) sędzia Grzegorz Tyrka